

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2013-05-28

Närvarande: F.d. justitieråden Susanne Billum och Dag Victor samt justitierådet Annika Brickman.

Preskription och information i försäkringssammanhang

Enligt en lagrådsremiss den 8 maj 2013 (Justitiedepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),
2. lag om ändring i lagen (1976:357) om motortävlingsförsäkring,
3. lag om ändring i patientskadelagen (1996:799),
4. lag om ändring i försäkringsavtalslagen (2005:104).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunnige Mats Holmqvist.

Förslagen föranleder följande yttrande av Lagrådet:

Förslaget till lag om ändring i trafikskadelagen

31 §

Enligt den gällande lydelsen ska "den som *vill bevaka rätt till*" ersättning enligt lagen väcka talan inom viss tid. I försäkringsavtalslagen föreskrivs i motsvarande bestämmelse att "den som *vill göra anspråk på*" försäkringsersättning ska väcka talan inom samma tid. I patientskadelagen används i dag en tredje formulering, nämligen "den som *vill ha*" ersättning.

I remissen föreslås nu att den lokution som används i patientskadelagen – "Den som *vill ha*" ersättning/försäkringsersättning – ska användas även i trafikskadelagen och försäkringsavtalslagen. Lagrådet instämmer i bedömningen att samma uttryckssätt bör användas i de tre besläktade lagarna. Försäkringsavtalslagens nuvarande formulering får emellertid anses bäst beskriva vad saken gäller. Lagrådet förordar därför att uttrycket "Den som *vill göra anspråk på*" används i alla lagarna.

Paragrafen innehåller regler om preskription för olika slags anspråk på ersättning enligt lagen. I första stycket föreslås vidare en särskild bestämmelse som gäller anspråk på grund av omprövning enligt 5 kap. 5 § skadeståndslagen. Skadeståndslagens omprövningsregel, som enligt 9 § trafikskadelagen ska tillämpas i fråga om trafikskadeersättning, innebär att ersättning som har avgjorts slutligt genom avtal eller dom under vissa omständigheter kan omprövas på ansökan av någondera parten.

Frågan om omprövningsrätten och dess förhållande till bl.a. regler om preskription har varit föremål för en förhållandevis omfattande och långvarig diskussion. I NJA 2001 s. 695 II uttalade majoriteten i

HD att preskriptionsbestämmelserna i trafikskadelagen ska tillämpas också beträffande den rätt till omprövning som kan föreligga enligt samma lag. Lagrådet vill ändå framhålla att rättsläget i betydande utsträckning fortfarande måste anses vara oklart. Detta sammanhänger inte minst med att sådana förändringar som kan läggas till grund för rätten till omprövning i allmänhet sträcker sig över långa tider. Några naturliga hållpunkter för att, på sätt som antyds i författningskommentaren, bestämma olika steg av väsentlig förändring finns inte. Det rimliga i att exempelvis ogilla en talan på den grunden att en väsentlig förändring inträffat redan tre år innan talan väcktes och att förändringen därefter inte är tillräckligt väsentlig för att kunna leda till bifall kan också sättas i fråga.

De berörda problemen återspeglas i författningskommentaren vars resonemang inte är helt lätta att tillgodogöra sig. Såvitt kan utläsas synes emellertid avsikten vara att alla relevanta omständigheter, oavsett när de inträffat, ska beaktas när ny ersättning bestäms med stöd av omprövningsreglerna. Däremot skulle "fordringar som hänföra sig till tiden före den senaste väsentliga förändringen" (varmed torde avses den förändring som ligger till grund för talan) vara "preskriberade".

Lagrådet har för sin del inte anledning att motsätta sig en reglering av en sådan innebörd. Om avsikten är att förslaget ska uppfattas på detta sätt förordar emellertid Lagrådet att bestämmelsen utformas på exempelvis följande sätt:

Den som vill göra anspråk på ersättning enligt denna lag måste väcka talan inom tio år från skadehändelsen.

Utän hinder av första stycket får emellertid en skadelidande genom att väcka talan göra anspråk på ersättning som grundar sig på 5 kap.

5 § skadeståndslagen (1972:207) i den utsträckning som anspråket hänför sig till senare tid än tre år före den tidpunkt då talan väcks.

I andra stycket har ordet 'trafikskadeersättning' bytts ut mot 'ersättning'. Enligt författningskommentaren är det fråga om en redaktionell justering och någon ändring i sak är inte avsedd. Eftersom 'ersättning' kan avse även andra anspråk, som t.ex. återkrav (se författningskommentaren till paragrafens första stycke), bör andra stycket fortfarande anges gälla 'trafikskadeersättning'.

Lagrådet förordar att bestämmelsen placeras som ett tredje stycke (jfr ovan) och utformas enligt följande.

Om den som gör anspråk på trafikskadeersättning har anmält skadan till försäkringsgivaren inom den tid som anges i första eller andra stycket, är fristen att väcka talan alltid minst sex månader från det att försäkringsgivaren har förklarat sig ha tagit slutlig ställning till anspråket.

31 a §

Paragrafen föreskriver en möjlighet till undantag från den allmänna tioårspreskriptionen. Talan ska få väckas efter denna tid "endast om det finns synnerliga skäl". Lagrådet anser att ordet 'endast' är överflödigt och bör utgå.

Förslaget till lag om ändring i patientskadelagen

23 §

Lagrådet förordar, av samma skäl som har anförts i fråga om 31 § trafikskadelagen, att 'som vill ha ersättning' i första stycket första meningen ersätts med 'som vill göra anspråk på ersättning'.

När det gäller de bestämmelser som föreslås i första stycket hänvisar Lagrådet till vad som sagts i fråga om motsvarande stycke i 31 § trafikskadelagen.

Förslaget till lag om ändring i försäkringsavtalslagen

7 kap. 4 § och rubriken närmast före den paragrafen

Rubriken närmast före 7 kap. 4 § lyder "Preskription av rätt till *försäkringsersättning*". Enligt förslaget ska den i stället lyda "Preskription av rätt till *försäkringsskydd*". Likaså ska preskriptionsbestämmelsen i 7 kap. 4 §, som i dag gäller den som "vill göra anspråk på *försäkringsersättning*", gälla den som "vill ha *försäkringsskydd* eller *annat försäkringsskydd*". Den föreslagna terminologin återkommer också i 7 kap. 20 § samt i 16 kap 5 § och rubriken närmast före den paragrafen.

Av författningskommentaren framgår att med 'försäkringsersättning' menas "i detta sammanhang" ersättning i pengar medan 'annat försäkringsskydd' kan avse t.ex. rätt till biträde eller rätt till bilreparation på en verkstad. Att det i paragrafen görs en uppdelning mellan försäkringsersättning och annat försäkringsskydd är enligt författningskommentaren inte avsett att medföra någon förändring av tillämpningen av andra paragrafer i lagen som gäller försäkringsersättning.

Termen 'försäkringsskydd' används sedan tidigare i ett stort antal bestämmelser i lagen, t.ex. i 2, 18, 19 och 20 kap. Den innebörd termen har i dessa bestämmelser är en annan än den som nu introduceras. Termen 'försäkringsersättning', som naturligt nog också förekommer på många ställen i lagen, har uppenbarligen hittills ansetts omfatta även åtgärder som kan förekomma i skaderegleringen men som inte är kontanta utbetalningar.

Det bör inte komma i fråga att centrala termer som 'försäkringskydd' och 'försäkringsersättning' har skilda betydelser i olika bestämmelser i lagen och det bör också undvikas att betydelsen av sådana termer ändras. Lagrådet förordar därför att berörda bestämmelser och rubriker lämnas oförändrade i dessa delar.

Lagrrådet förordar, av samma skäl som har anförts i fråga om 31 § trafikskadelagen, att första stycket fortfarande ska gälla den 'som *vill göra anspråk på försäkringsersättning*'.

10 kap. 7 §

Förslaget innebär att det i paragrafen ska föreskrivas att ett försäkringsbolag ska på ett ändamålsenligt sätt kontrollera om det inträffar dödsfall som utgör försäkringsfall och att bolaget i sådana fall ska informera dödsboet och kända förmånstagare. Om försäkringsbolaget försummar detta och det medför att dödsboet eller en förmånstagare inte gör anspråk på ersättning inom den tioåriga preskriptionstiden får talan väckas upp till trettio år efter dödsfallet.

Enligt Lagrådets uppfattning framstår en så lång preskriptionstid som mindre praktisk. Det kan i varje fall ifrågasättas om inte bestämmelsen borde kompletteras med en regel om kortare preskriptionstid med hänsyn till när de efterlevande får kännedom om försäkringen.

15 kap. 2 § andra stycket

Bestämmelsen i andra stycket, som handlar om fall där försäkringstagaren har förfogat över försäkringen i enlighet med bestämmelser i 14 kap., är enligt Lagrådets mening onödigt svårtillgänglig. Den

skulle bli lättare att förstå om den utformades exempelvis enligt följande.

En försäkring eller ett försäkringsbelopp, som tillfaller en förvärvare, panthavare eller förmånstagare till följd av ett oåterkalleligt förordnande, får inte tas i anspråk för försäkringstagarens skulder efter det att ett meddelande om *förordnandet* har kommit in till bolaget. Om *förordnandet* avser ett försäkringsbrev som innehavaren måste förete för att få ut försäkringsersättning blir *det* gällande mot försäkringstagarens gäldenärer när den till vars förmån *förordnandet har gjorts* får försäkringsbrevet i sin besittning.

16 kap. 5 §

Lagrådet hänvisar till vad som anförts under 31 § trafikskadelagen.

Förslaget till lag om ändring i lagen om motortävlingsförsäkring

Lagrådet lämnar förslaget utan erinran.